

Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Дубина М.П.

РОЛЬ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті здійснюється дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку інвестиційної діяльності Львівської області протягом 2010–2015 років. Стаття містить інформацію, що характеризує розвиток інвестиційних процесів у економіці області за досліджуваний період, а саме: показана та проаналізована динаміка залучення капітальних інвестицій як по країні загалом, так і в області зокрема, зображена структура капітальних інвестицій у Львівській області за видами економічної діяльності та за джерелами фінансування у 2015 році. Окреслено основні напрями поліпшення інвестиційної привабливості, залучення інвестиційних ресурсів задля активізації інвестиційного процесу.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційні ресурси, інвестиційний клімат, інвестиційна політика, конкурентоздатність, державне управління.

Постановка проблеми. Задоволення постійно зростаючих потреб суспільства важко уявити без належного рівня ресурсної бази, тому для вирішення цього завдання, яке ґрунтується на взаємовигідних засадах, використовують інвестиції. Підприємства отримують необхідні грошові кошти для розширеного виробництва, регіони – надходження до місцевих бюджетів, а також додаткові робочі місця, а інвестори отримують можливість збільшення реальної вартості капіталу. Проте зацікавленість інвесторів у вкладанні тимчасово вільних коштів у розвиток підприємств, галузей, областей чи країни загалом є різною. Залежить це не тільки від ефективності інвестиційних проектів, а й від інвестиційного клімату на конкретних територіях. Враховуючи динаміку та напрями інвестиційної діяльності в Україні, актуальною залишається проблема поліпшення інвестиційного середовища на її теренах [4]. Саме інвестиції формують науково-технічний потенціал та визначають конкурентні позиції країни на міжнародній арені. Тому виникає необхідність аналізу сучасного розвитку інвестиційної діяльності країни, областей, підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інвестиційної діяльності присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених:

В. Беренса, А. Гайдуцького, А. Гальчинського, Л. Гітмана, Б. Губського, А. Діброви, А. Дука, Д. Загірняка, М. Кісіля, І. Ліпсіц, Т. Майорова, О. Мельниченко, А. Пересади, Г. Підлісецького, П. Рогожина, П. Саблука, В. Савчука, П. Самуельсона, О. Старікова, Т. Хачатурова, В. Шевчука та інших. Однак питання інвестиційного процесу, напрямів активізації інвестиційної діяльності, а також джерел фінансування вимагають постійного дослідження проблем, які пов'язані із залученням інвестицій в країну загалом, а також у Львівську область зокрема.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку інвестиційної діяльності у Львівській області протягом 2010–2015 років та пошук шляхів її поліпшення на перспективу.

Опис основного матеріалу дослідження. В процесі інтеграції економіки України у світове господарство важлива роль належить залученню інвестицій, які є рушійною силою розвитку країни та областей. Тому питання активізації інвестиційних процесів на сьогоднішній день є актуальним для України.

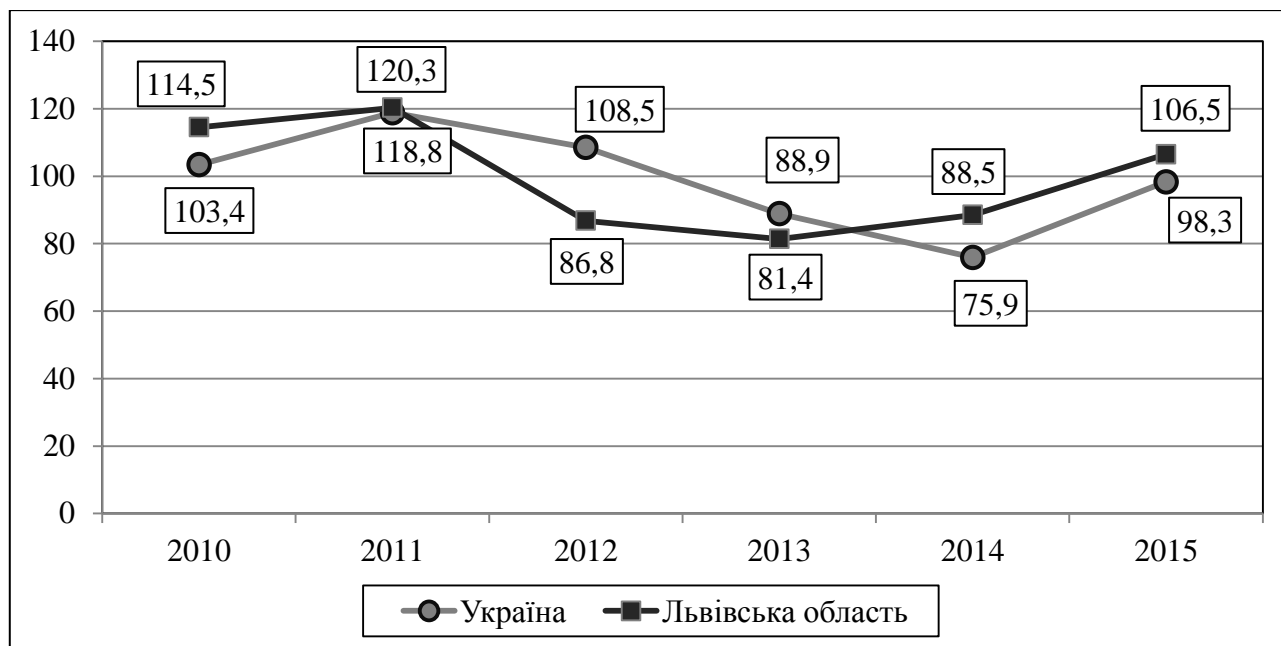
Інвестиції є важливим чинником розвитку економіки, важливим індикатором розвитку підприємницької діяльності, який визначає темпи економічного зростання. Проблеми інвестування в умовах сьогодення є дуже актуальними через погіршення стану соціально-економічного розвитку в Україні.

Щодо інвестування підприємств Львівської області минулого року спостерігалися позитивні тенденції (рис. 1). У 2015 році ними було освоєно 13,4 млрд грн капітальних інвестицій, що на 6,5% більше порівняно з попереднім роком, однак відносно 2010 року капіталовкладення скоротились на 19,9%.

© Васильчак Світлана Василівна, д.е.н., професор Львівського державного університету внутрішніх справ

Жидяк Олександра Романівна, д.е.н., доцент, провідний науковий співробітник, ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Дубина Марія Петрівна, к.е.н., асистент Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького

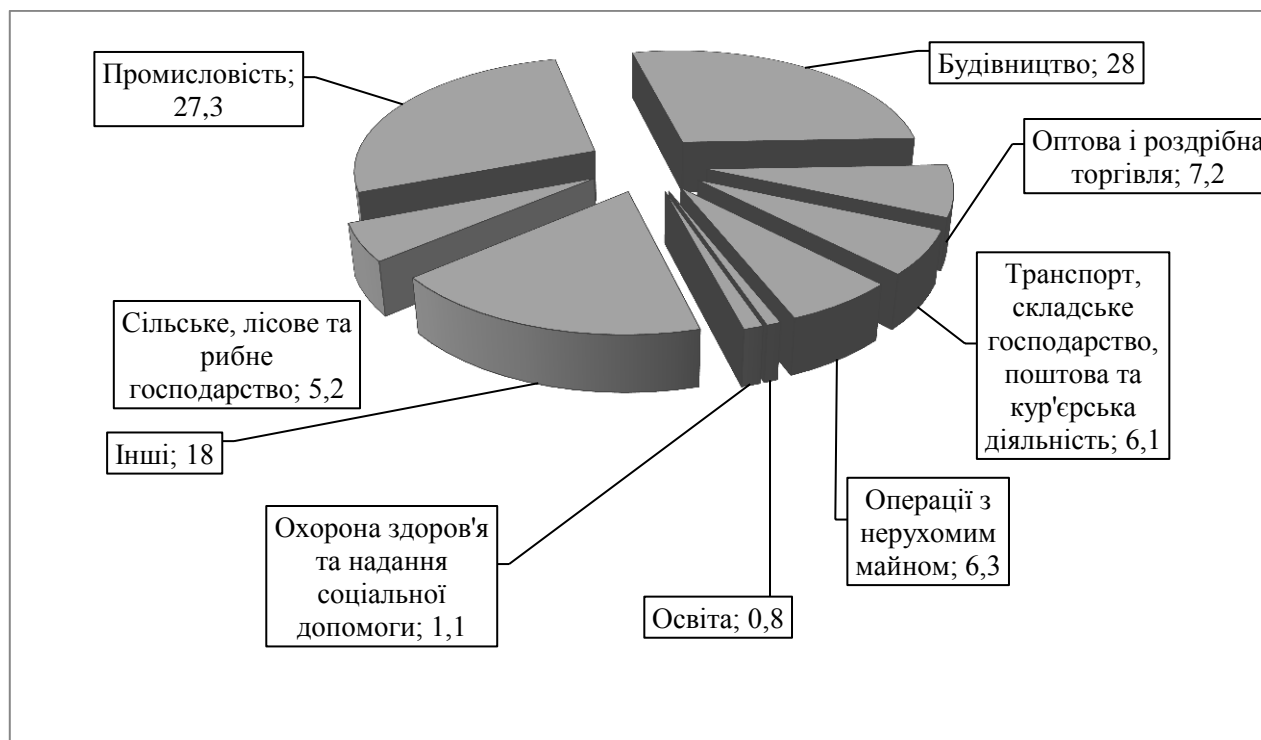

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій, у % до попереднього року

Джерело: побудовано авторами на основі [2, с.12]

В Україні загалом згортання інвестиційних процесів відбувалося з 2013 року. У 2015 році ситуація дещо поліпшилася, загальнодержавний спад становив лише 1,7%.

Нестабільна економічна ситуація в області спричинила зміни у виборі перспективних напрямів інвестування (рис. 2).

Рис. 2. Структура капітальних інвестицій у Львівській області за видами економічної діяльності у 2015 році

Джерело: побудовано авторами на основі [2, с.19]

У структурі освоєних капітальних інвестицій в останні роки зменшилась частка підприємств транспорту, торгівлі та соціальної сфери. Водночас питома вага інвестицій, спрямованих на розвиток сільського господарства, промисловості, в будівельну галузь, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, операції з нерухомим майном, державного управління зростає.

На розвиток сільського, лісового та рибного господарства області торік спрямовано 695,7 млн

грн, тоді як у 2014 році – 472,0 млн грн., тобто в 2,4 рази більше, що безперечно, є позитивним явищем (табл.1). Також збільшилися інвестиції в операції з нерухомим майном (у 2,5 рази). Негативною тенденцією інвестиційної діяльності області є значне зменшення капітальних інвестицій в професійну, наукову та технічну діяльність. Якщо порівнювати 2015 рік із 2010, то бачимо, що цей показник становить лише 22%. Інвестиції в охорону здоров'я скоротилися на 47,7%.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції у Львівській області за видами економічної діяльності, млн грн

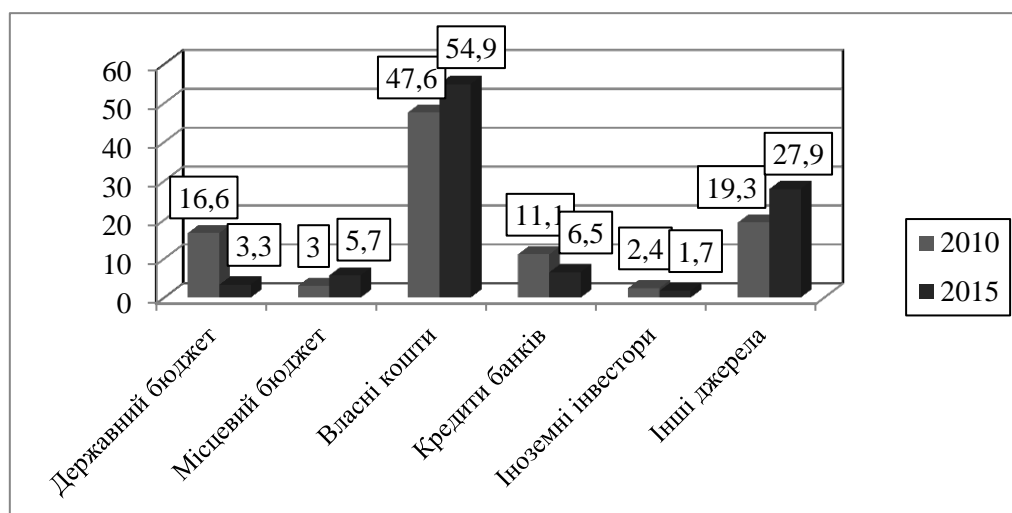
	Роки					2015 р. до 2010 р., %
	2010	2012	2013	2014	2015	
Сільське, лісове та рибне господарство	295,2	372,0	432,2	472,0	695,7	В 2,4 рази
Промисловість	1975,8	2647,3	3492,7	2749,1	3648,6	184,7
Будівництво	2064,7	2462,3	2319,2	3115,6	3754,9	181,9
Оптова і роздрібна торгівля	852,8	941,2	625,2	642,0	967,6	113,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	979,4	839,5	749,8	726,9	822,9	84,0
Тимчасове розміщення й організація харчування	67,7	152,5	237,9	262,6	212,6	В 3,1 рази
Інформація та телекомунікації	110,3	160,1	79,8	111,3	133,0	120,6
Фінансова та страхова діяльність	125,7	85,4	100,3	102,1	174,8	139,1
Операції з нерухомим майном	334,8	564,1	992,6	726,5	847,3	В 2,5 рази
Професійна, наукова та технічна діяльність	1106,5	2102,4	168,6	105,7	250,3	22,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	42,3	65,1	126,2	144,4	548,3	В 13разів
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	438,3	310,2	294,4	230,4	956,2	В 2,2 рази
Освіта	103,4	108,4	58,7	58,4	109,6	106
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	290,1	290,7	71,9	69,8	152,4	52,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	31,3	49,5	34,0	21,240	70,5	В 2,3 рази
Надання інших видів послуг	12,0	22,7	33,318	17,0	41,8	В 3,5 рази
Всього	8830,2	11173,3	9816,7	9555,0	13386,5	151,6

Джерело: [2, с.18]

Відносно 2010 року частка капіталовкладень підприємств галузі зростає на 1,9 в.п. і становила 5,2%. Домінуючу частину освоєних в галузі у 2015 році капітальних інвестицій було вкладено у рослинництво

(417,9 млн грн), у тваринництво інвестовано 192,0 млн грн.

Більшість підприємств Львівської області для здійснення інвестицій використовують власні кошти (рис 3).

Рис. 3. Структура капітальних інвестицій Львівської області за джерелами фінансування, %

Джерело: побудовано авторами на основі [2, с.17]

Так, за рахунок цього джерела у 2015 році було освоєно 7,4 млрд грн капітальних інвестицій, або 54,9% від їх загального обсягу. З них 1,0 млрд грн витрачено за рахунок амортизаційних відрахувань на збільшення вартості основних засобів. Вагомо скоротилась частка інвестицій, профінансованих з державного бюджету: з 16,6% у 2010 році до

3,3% – минулого року. За рахунок централізованих вкладень у 2015 році було освоєно лише 444,8 млн грн (табл.2). Якщо порівнювати 2015 рік з 2014 роком, то фінансування з державного бюджету зросло у 3,5 рази, однак, якщо порівнювати 2015 із 2010, то у 2015 році воно становило тільки близько 30% від 2010 року.

Таблиця 2

Капітальні інвестиції Львівської області за джерелами фінансування, млн грн

	Роки					2015 у % до:	
	2010	2012	2013	2014	2015	2010	2014
Кошти державного бюджету	1469,4	2243,7	243,9	126,7	444,8	30,3	у 3,5 рази
Кошти місцевих бюджетів	264,5	195,3	296,7	221,8	755,6	у 2,9 рази	у 3,4 рази
Власні кошти підприємств та організацій	4200,4	5220,3	5468,6	5068,5	7350,2	175,0	145,0
Кредити банків та інших позик	975,8	1135,2	1496,2	1210,8	863,0	88,4	71,3
Кошти іноземних інвесторів	215,8	69,3	252,1	187,9	232,3	107,6	123,6
Інші джерела фінансування	1704,4	2309,6	2059,3	2739,3	3740,7	у 2,2 рази	136,6
Всього	8830,2	11173,3	9816,7	9555,0	13386,5	151,6	140,1

Джерело: побудовано авторами на основі [2, с.17]

З місцевих бюджетів було спрямовано 755,6 млн грн капітальних інвестицій, з них більше чверті (27,8%) використано на роботи з капітального ремонту. Через погіршення ситуації у банківській сфері у порівнянні з 2014 роком у загальному обсязі інвестицій на 6,2 в.п. зменшилась частка кредитів банків та інших позик і становила 6,5%. У 2015 році за рахунок позикових коштів освоєно 863,0 млн грн

капітальних інвестицій, що становить понад 71% від коштів 2014 року. З них 250,1 млн грн кредитів було надано іноземними банками. Незначною є інвестиційна активність іноземних інвесторів. У 2015 році за рахунок іноземного капіталу освоєно 232,3 млн грн (на 23,6% більше, ніж 2014 року) або 1,7% від загального обсягу інвестицій (у 2014 році – 2,0%).

Негативний вплив на інвестиційну привабливість здійснює кредитна система, що передбачає високі відсоткові ставки за кредитами. Через високі банківські відсоткові ставки за кредитами підприємствам, які намагаються реалізувати інвестиційні проекти, важко конкурувати з одержувачами позики, яким потрібні кошти для короткострокових операцій [3].

Кредитну підтримку підприємств традиційно здійснюють комерційні банки, кількість яких рік у рік зменшується. На 1 січня 2016 року мережа банків Львівщини налічувала 10 установ з урахуванням відділень та філій банків, розташованих в інших регіонах (на початок 2011 року – 60 установ, на початок 2013 року – 20 установ). Станом на 1 січня 2016 року функціонувало 779 безбалансових відділень. В області діяло 5 юридично самостійних комерційних банків. На 1 січня 2016 року вимоги за кредитами (включаючи нараховані відсотки) зросли відносно початку 2015 року на 9,3% і становили 19,8 млрд грн. За видами економічної діяльності найбільша частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, зосереджена на підприємствах промисловості (24,4%), торгівлі (23,0%), сільського, лісового та рибного господарства (19,2%), транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (18,3%)[7, с. 26-28].

Варто зазначити, що Львівська область є лідером у залученні інвестицій. На другому та третьому місцях є Івано-Франківська та Вінницька області. У найближчий час планується запустити дуже цікавий проект –

інвестиційний монітор, який буде відслідковувати інвестиційну привабливість регіонів. Це якраз і буде моніторингом ефективності місцевих органів влади з погляду їх ставлення до інвесторів [8].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, проаналізувавши стан інвестиційної діяльності Львівської області, можна стверджувати про її позитивну динаміку розвитку після тривалого спаду. Власні кошти підприємств та організацій надалі залишаються основним джерелом фінансування капітальних вкладень. Зменшилась частка банківських кредитів та інших позик в загальному обсязі інвестицій.

За інвестиційною привабливістю Львівська область характеризується як регіон з високим інвестиційним потенціалом, що, в свою чергу, значно впливає на інвестиційний клімат країни загалом. Незважаючи на те, що область посідає перше місце в країні за освоєнням інвестицій, важливим кроком на шляху поліпшення інвестиційної привабливості є забезпечення стабільного, послідовного правового середовища для функціонування вітчизняних та іноземних суб'єктів інвестиційної діяльності, здійснення фінансування пріоритетних секторів економіки області, зниження податкового тиску, державна підтримка реструктуризації з метою підвищення інвестиційного потенціалу підприємств. Важливу роль в регулюванні інвестиційної діяльності області повинні відігравати органи місцевої влади. Саме вони повинні відповідати за ефективне використання інвестиційних ресурсів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховна Рада України : Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>
2. Інвестиції у Львівській області у 2015 році // Статистичний збірник. – 2016. – 122 с.
3. Лазебник Л.Л. Інвестиційний клімат та економічна мотивація іноземного інвестування в Україні / Л.Л. Лазебник // Фінанси України. – 2010. – №4. – С. 82–88.
4. Мельниченко О.А. Інвестиційний клімат: сутність та напрямки його покращення в Україні / О.А. Мельниченко // Вісник Східно-українського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – 14(185). – Ч. 1. – С. 292–295.
5. Скорбатюк Л.Б. Оцінка інвестиційної привабливості промислового підприємства / Л.Б. Скорбатюк // Кримський економічний вісник. — 2013. – № 2 (03). – С. 152–154.
6. Попельнюхов Р.В. Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) / Р.В. Попельнюхов // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 21. – С. 24–28.
7. Україна підписала меморандум з Китаєм про залучення інвестицій // Агробізнес сьогодні. – 2014. – № 19 (290). – С. 10.
8. Фінанси Львівської області у 2015 році // Статистичний збірник. – 2016. – 96с.
9. Міністерство фінансів визнало Львівщину лідером за іноземними інвестиціями у 2016 році: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?ministerstvo_finansiv_viznalo_lvivshhinu_liderom_za_inozemnimi_investitsiyami_u_2016_rotsi&objectId=141687

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy : Zakonodavstvo Ukrainy [The Verkhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine] [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>
2. Investyciji u Ljvivskij oblasti u 2015 roci // Statystychnyj zbirnyk. [Investments in the Lviv area in 2015// Statistical collection]- 2016.- 122 p. [in Ukrainian].
3. Lazebnyk L.L. (2010) Investycijnyj klimat ta ekonomichna motyvacija inozemnogho investuvannja v Ukraini [An investment climate and economic motivation of the foreign investing are in Ukraine] / L. L. Lazebnyk// Finansy Ukrainy. — #4. — pp. 82-88. [in Ukrainian].
4. Meljnichenko O.A. (2012) Investycijnyj klimat: sutnistj ta naprjamky jogho pokrashhennja v Ukraini [Investment climate: the essence and directions of its improvement in Ukraine] / O. A. Meljnichenko // Visnyk Shkhnoukrajinsjkogho nacionaljnogho universytetu imeni Volodymyra Dalja — 14(185). — Ch. 1. — pp. 292-295. [in Ukrainian].
5. Skorbatjuk L.B. (2013) Ocinka investycijnoji pryvablyvosti promyslovogho pidpryjemstva [Evaluation of investment attractiveness of industrial enterprises] / L. B. Skorbatjuk // Krymskij ekonomichnyj visnyk. — # 2 (03). — pp. 152—154. [in Ukrainian].
6. Popeljnukhov R.V. (2009) Investycijna pryvablyvistj ekonomiky Ukrainy (investycijnyj klimat) [Investment attractiveness of economy of Ukraine (investment climate)] / R.V. Popeljnukhov // Investyciji: praktyka ta dosvid. [Investments: practice and experience] — # 21. — pp. 24—28. [in Ukrainian].
7. Ukraina pidpysala memorandum z Kytaiem prozaluchennia investysii [Ukraine signed a memorandum with China on attracting investment] // Ahrobiznes sohodni. — 2014. — # 19 (290). — P. 10. [in Ukrainian].
8. Finansy Ljvivskoji oblasti u 2015 roci // Statystychnyj zbirnyk. [Finances of the Lviv area in 2015 // Statistical collection]- 2016. — 96 p. [in Ukrainian].
9. Ministerstvo finansiv vyznalo Ljvivshhynu liderom za inozemnymi investycijamy u 2016 roci: [Elektronnyj resurs]. [The Ministry of Finance recognized Lviv region as a leader in foreign investments in 2016] — Rezhym dostupu: http://zaxid.net/news/showNews.do?ministerstvo_finansiv_vyznalo_lvivshhynu_liderom_za_inozemnimi_investitsiyami_u_2016_rotsi&objectId=1416872

Одержано 08.03.2017 р.